

І чужому научайтесь,
і свого не чурайтесь...

Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J. 07303
HEnderson 4-0257
HEnderson 4-0307
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Нью-Йорку: —
BArclay 7-4125
УНСоюз: BArclay 7-5337

РІК LXXI.

Ч. 35.

TWO SECTIONS (SECTION I)

ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬО ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 21-го ЛЮТОГО (FEBRUARY) 1964

15 ЦЕНТІВ — 15 CENTS

No. 35.

VOL. LXXI.

1894—Українському Народному Союзові 70 років—1964

НА ПОЧАТКУ БУЛО СЛОВО...

На початку було слово... Так було і з Українським Народним Союзом. На його початку було слово, тепле, щире й переконливе слово-ідея, що стало ділом, довкола якого зосереджувалося і розвивалося життя американських українців у багатьох його проявах від останнього десятиріччя минулого століття і по сьогоднішній день.

Сталося це 15-го вересня 1893-го року, як появилося перше число "Свободи". В четвертому числі того майбутнього органу та ідейного виразника Українського Народного Союзу, яке появилося з датою 1-го листопада 1893-го року, надрукована на цілій першій сторінці велика стаття, що й була тим творчим словом, яке описала перетворилося у велике діло — Український Народний Союз. Тому, що та стаття — в нашому розумінні — мала рішальне значення, не тільки для створення Українського Народного Союзу, але й для дальшого розвитку всього українського життя на цій землі; тому, що її вважалося за один з найкращих документів тієї піонерської американсько-української доби, передруковуємо її в цілості, змінюючи тільки правопис і заступаючи акцентовані тоді терміни "руський" на "український". Заголовок статті: "НАМ ТРЕБА НАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ". В ній написано:

сім! належати. Один чоловік не зміг піднести важкий камінь, але коли візьмемося до нього три або чотири чоловіки, камінь буде дивним чином легко. Так само важко одному відкинути від себе байдужість, але, коли візьмемося кілька людей, то допоможемо нещасливому.

Один усім допомогти не може, але всі одному негідно. З того виходить ясно, що в єдиності сила, яку важко перемогти. Тому то, браття, добровільні вигнання з рідного краю, з власної батьківщини, з рідної стріхи, леміся, скупчуємося, єдинаємося, і так пізнаємо один одного, пізнаємо нашу бідну, нашу нужду, наші хибні, наші недоліки, обміняємося міслями-думками, один одному відкриємо своє серце і спільно разом на чужині порадиємося про свою бідну та відженуємо її від себе спільними силами!

Сьогодні в Америці німці, французи, італійці, чехи, словаки, поляки мають свої народні об'єднання, а ми, українці, все позаду інших, не маємо нічого і тому нас мають за ніщо. Гей, браття, вставаймо, уже час і нам взятися до роботи, не заспляймо дорогого часу, протримо очі та подивимося, як то інші народи, тримаючись разом, нажили багато снопів для свого добра, а ми ще не знаємо навіть, де серп купити. Відкиньмо вже раз від себе ту дрімоту, те недбалство, ту слабодушність, не кажімо: "ех, нехай буде так, як було", але берімо собі приклад від інших та покажімо, що в нас є сила, що ми також потратимо подбати про своє добро. Нас тут уже не мале число, але на сотні тисяч рахують українського народу як з цього так і з того боку зелені Карпати.

По довгих, дорогих браття, роздумуваннях, по довгих міркуваннях, по довгій застанові над потребами українського американського народу, прийшли ми до переконання, що треба нам доконче поділитися з вами тією думкою, яка в добру годину зродилася в нашій душі і серце наше оточило її любов'ю до українського народу.

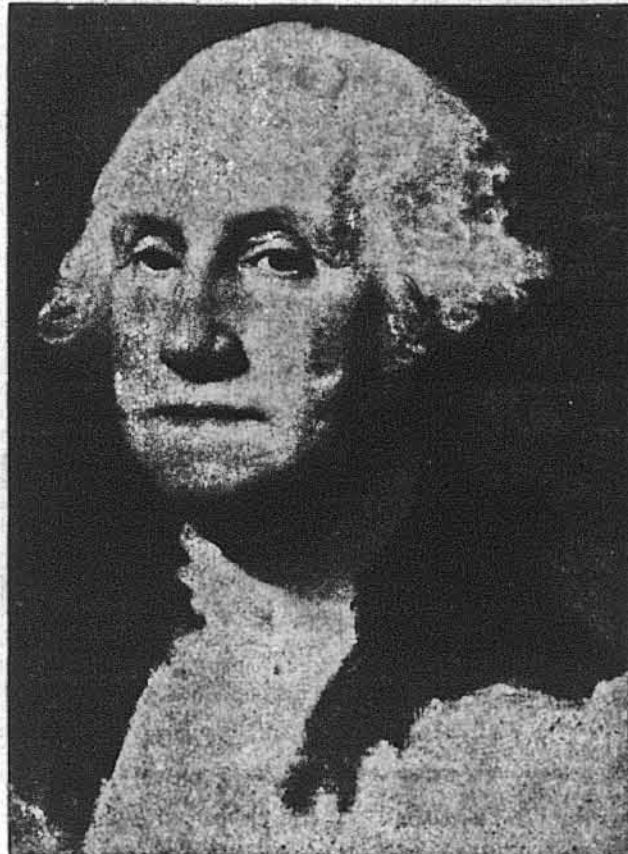
Та думка, та місль, якщо вона втілюється в діло, тоді грядучі покоління, які народяться на вільній землі, будуть дивуватися і тихим, недужим словом гадувати нас, і наші могили заквітчають цвітами, політими сльозами радості та вдячності. (Закінчення на сторінці 3-ій)

ПАЛАТНО-СЕНАТСКА КОНФЕРЕНЦІЯ ЗМЕНШИЛА ПОДАТКИ НА \$11.5 БІЛЬЙОНА

Вашингтон. — Спільна Палатно-Сенатська Конференція 19-го лютого погодилася в тому, щоб зменшення прибуткових податків в роках 1964 і 1965 вийшло — \$11 500 000 000. Законопроект, прийнятий в Палаті Репрезентативів 25-го вересня, пропонував зменшити податки на \$11 200 000 000, а пропозиція Сенату із 7-го лютого цього року визначувала зменшення на \$11 900 000 000. Схвалення Конференції мають це затвердити обидві Палати Конгресу, що станеться в найближчому тижні, а президент Л. Б. Джексон підпише цей закон в перших днях березня, і він буде обов'язувати тиждень після підписання, не значить, дець від половини березня. І тоді платники податків за платять на \$800 000 000 менше прибуткових податків протягом місяця. Новий законопроект передбачає зменшення податків для кожного платника. Це є найбільше зменшення податків в історії цієї країни. Шляху його є скріптити економіку так, щоб вивести економіку з рецесії, яка без зменшення податків могла б настати в цій країні. Новий законопроект планує і деякі структуральні зміни в податковому законі. В двох роках податки мають бути зменшені на — \$11 500 000 000, з того в цю-

му 1964-му році зменшення вийшло 2/3 цієї суми, а в 1965-му податки зменшуватимуться на 1/3. Закон не відноситься до прибутків із 1963-го року, за які треба заплатити податки до половини квітня цього року. Пересічно особисті податки всіх платників у двох роках будуть зменшені на 19%. Ті платники, які мають найменші прибутки, мають зменшення податку на 22.5%. Платники податків із прибутком понад \$50 000, пересічно заплатити менше податків в найближчих двох роках на 15%. Ось деякі приклади на те, як буде зменшений податок в цьому і найближчому році: Подружжя із прибутком \$2 000 платило досі \$400 податку; в цьому році воно заплатить \$325, а в 1965 — \$290. Те саме подружжя із прибутком \$3 000 в 1963 році — \$600, в 1964 — \$500, в 1965 — \$450. Прибуток \$4 000 в 1963 — \$800, 1964 — \$680, 1965 — \$620. Прибуток \$6 000 в 1963 — \$1 240, 1964 — \$1 080, в 1965 — \$1 000. Самітні особи з прибутком \$2 000 платили в 1963-му році — \$400, в 1964 — \$340, в 1965 — \$310; прибуток \$4 000 в 1963-му році — \$840, 1964 — \$740, 1965 — \$690. Приватні особи матимуть зменшення податку в роках на \$9 100 000 000, а корпорації на \$2 400 000 000. Тепер податки від корпорацій вийдуть 52%.

БАТЬКО АМЕРИКАНСЬКОЇ НАЦІЇ

ЮРІЙ ВАШИНГТОН
22 лютого 1732 — 14 грудня 1799

Ярослав Падок

ВЕЛИКИЙ РІК

(У сімдесятиріччя Українського Народного Союзу)

1964-й рік записується у хроніці українського життя як незвичайний рік. Ось у недалекому березні до самої землі похилився всь Україна перед земським прахом і духовою величчю вельетня, якого не облягає розумом, не згубити почуттям, Тараса Шевченка, у 150-річчя його народження. Ось у гарячі серпневі дні цього року похилився пошарпані в боях військові стяги, а з ними й Україна, перед останніми мотіками Українського Січового Стрілця, яке п'ятдесят років тому, після майже шістдесятлітньої неволі своєї землі збройно повстало, щоб скласти свідчення Шевченку в правді, що не вмирає душа наша, не вмирає воля, що ніколи не здаються Богом дані і Богом осяяне природою право людини й народу на свободу і власне порядкування своєю долею.

А заки прийду ці великі роковини всієї України, відзначася сімдесятиріччя роковини піонерського труду й радних піонерських успіхів — Україна Американська. Во сімдесятиріччя Українського Народного Союзу, яке так вимовно, майже символічно, зішлось із днем батька американського народу, Юрія Вашингтона, це водночас сімдесятиріччя історичної доби нашої закордонної громади. Хоч українська імена вписалися в хроніку цієї землі чи не від дня приходу славного "Мейфлавера", хоч тисячі наших земляків з українського сходу і заходу десятиліттями вливалися в цю землю без краю, то без власного імені, без організації, без своєї газети, вони жили життям безіменних, по волі чи неволі, трудом своєзавантажених чужих, нерідко тих, від гніту яких шукали захисту в цій заморській країні.

Не творить історії безіменна, незорганізована маса. Не записує її діл, що й казати про страждання, хроніка світу. Безіменні Івани ніколи не рахувалися й не були присутні в баліасі краю, як самотні позиція, але як інвентар свідомості себе й організованості груп. Тому про історичну добу української заморської громади можна говорити щойно від її першої національної організації і її першої газети. Чи можна тому дивуватися, коли поажає науко-

ва установа відзначас ювілей найстаршої української газети, а один з найкращих дослідників українського суспільного життя вельетню стверджує, що власне ця газета провела національне самовизначення української заморської громади. Не може бути вищою принади для газети, до того ж найстаршої української газети не тільки на цій суходолі, але в цілому світі. А водночас не може бути більш сатисфакції для організації, яка цю газету з подивугідною впертістю і дбайливістю провела крізь сім десятиріч років.

Так, скромні збори декількох українських патріотів, педусім священиків, які презентували чотири, бідні, на людей і засоби, але багаті на національне відчуття і ширину горизонтів українських гуртів славного дня 22-го лютого 1894-го року, вони самі не започаткували історичну добу української імміграції в Америці. Від тої скромної дати їх труд став рахуватися, а багатонаціональна бухгалтерія Америки відзначила для нього окреме conto, байдуже, як воно в свій час називалося, малоруське, рутенське чи українське. Не перше тривале українське об'єднання, спертас на першу, п'ять місяців раніше, руками тих самих людей заснована газета, повернуло на новий шлях, історичний шлях, життя американських українців.

Щойно після другої світової війни добилися українці права офіційно на державних громадянських паперах, пашпортах та в статистичні, рахунки українцями. Це було зовнішнє визнання того, що насамперед відбулося внутрішнє, а згодом кувалося довгих сімдесят років трудами української заморської громади. Внутрішнє національне самовизначення й постійне, консеквентне змагання за зовнішнє визнання її окремішності становило головний зміст національного життя української громади в Америці і Канаді від ранніх початків її організованості. Проходило воно різні драматичні періоди, переривалося часи піднесення й упадку, було, що йшло назаді, але ніколи не переривалося живичний зорганізований громадський життя.

Сімдесятиріччя ювілей У-

БАТЬКО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

О. ГРИГОРІЙ ГРУШКА
(Портрет з медалі у виконанні Мих. Черешньовського)

Після ювілейного концерту УНС в Карнегі Гол буде прийняття для гостей в готелі Парк Шератон

Нью-Йорк. — З Окружного Комітету Відділів Українського Народного Союзу метрополії Нью-Йорк і Нью-Джерсі інформують, що після величавого ювілейного концерту з нагоди 70-річчя УНСоюзу в Карнегі Гол в суботу, 22-го лютого о год. 2-й по полудні, негайно після концерту, о год. 6-й відбується прийняття для генерального поштаймастера ЗДА, Джана А. Гроновського, у великій балейній залі готелю Парк Шератон поблизу Карнегі Гол, при 56-й вулиці і 7-й Евіню. Генеральний поштаймастер Дж. А. Гроновський, перший член Уряду ЗДА слов'янського роду, буде — як інформовано — головним промовцем під час концерту в Карнегі Гол. Прийняття ("Оппен Гавз"), під час якого кожний з привітних може сам про себе подбати, відкрито для всіх гостей і в ньому заповіль свою участь численні представники також інших національних груп, як також репрезентанти місцевої федеральної і міської влади. Дуже побажано, щоб ті з українців ювілейного концерту, які можуть собі на це дозволити, взяли участь у цьому прийнятті. Генеральний поштаймастер Дж. А. Гроновський, сам слов'янського (польського) походження, має велике зрозуміння для потреб і змагань багатьох національних груп, в тому й української, що він і виявив прийнявши запрошення на виступ на ювілейному концерті УНС, не звважаючи на велике перевантаження численними іншими заняттями.

"УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ У МИНУЛОМУ І СУЧАСНОМУ" — НОВА ПУБЛІКАЦІЯ УНС У ЙОГО 70-РІЧЧЯ

Джерзі Сіті. — З нагоди 70-річчя Українського Народного Союзу, що припадає 22-го лютого ц. р., у В-й "Свободі" появилася друком нова публікація: "Український Народний Союз у минулому і сучасному". Книжка, приготувана А. Драганом, має 160 сторінок друку, в цьому багато ілюстрацій. На зміст книжки склалися такі розділи і підрозділи: I. ПОЧАТКИ УНС (1894-1900). На початку було слово: Перед заснуванням УНС: Перше братство, перша церква і перший цвинтар: Нарід пробуджується: "Україна воскресла в Америці": У завітній боротьбі: Тринадцять перших: Перший опікун української діаспори: Конвенції УНС у минулому столітті. II. НА ПЕРЕЛОМІ СТОЛІТТЯ (1900-1910). Програмово-ідейне завершення: З думкою про Україну: Десятиріччя УНС. Конвенції УНС в другому етапі. III. ПІД ЗНАКОМ ВЕЛИКИХ КРИЗ (1910-1920). За народний характер УНС: Просвітня Комісія: Велика криза: Сторіччя Шевченка: Під час першої світової війни: Конвенції УНС у добу великих криз. IV. УНС МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ (1920-1939). Війна закінчилася — боротьба продовжується: На шляху неупинного росту: Конвенції у міжвоєнний період: Загальна характеристика. V. УНС ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939-1945). Карпатська Україна — нова надія: В обороні прав України: Воротба за правду: Восина конвенція: Загальна характеристика. VI. УНС ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1945-1960). Велика перемога: Ритунок скитальців: "Свіжа кров": "З мною жана одне": Велике замірлення: Новий розвиток УНС у Канаді: Жінки в УНС: "Гроші говорять": "Третя домена" УНС: Нові почини: Великі втрати: Конвенції після другої світової війни. VII. ПОЧАТОК НОВОЇ ДОБИ.

Книжку, що коштує один долар, можна замовляти в секретарів Відділів УНС або в Адміністрації "Свободи".

З успіхом випущено геодезичного сателіта

Вашингтон. — Аж тепер армія повідомила, що вона ще в січні цього року "з надзвичайним успіхом" випустила так званого геодезичного сателіта, який точно виконує своє завдання, а саме допомагає поліпшити карти тих районів, що є далеко від Північної Америки. Шляху цієї мала буде допомогти в тому, щоб керувати ракети та інша зброя могли точно падати на призначені місця. Про успішне випущення цього сателіта повідомив заступник директо-

ра оборонних дослідних праць та космічної інженерії д-р Алберт С. Голл.

Під час першої світової війни: Конвенції УНС у добу великих криз. IV. УНС МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ (1920-1939). Війна закінчилася — боротьба продовжується: На шляху неупинного росту: Конвенції у міжвоєнний період: Загальна характеристика. V. УНС ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939-1945). Карпатська Україна — нова надія: В обороні прав України: Воротба за правду: Восина конвенція: Загальна характеристика. VI. УНС ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1945-1960). Велика перемога: Ритунок скитальців: "Свіжа кров": "З мною жана одне": Велике замірлення: Новий розвиток УНС у Канаді: Жінки в УНС: "Гроші говорять": "Третя домена" УНС: Нові почини: Великі втрати: Конвенції після другої світової війни. VII. ПОЧАТОК НОВОЇ ДОБИ.

Книжку, що коштує один долар, можна замовляти в секретарів Відділів УНС або в Адміністрації "Свободи".

"СВОБОДА" НЕ ПОЯВИТЬСЯ 22-ГО ЛЮТОГО

З уваги на День Вашингтона 22-го лютого, "Свобода" з датою цього дня не появиться. Черове число "Свободи" буде друковане в неділю, 24-го лютого, з датою наступного дня, 25-го лютого.

70 РОКІВ ТОМУ

"Совершилася" — цим старослов'янським церковним словом повідомила "Свобода" про 1-го березня 1894-го року справді історичну подію — створення Українського Народного Союзу в Америці, в День "Батька нашої країни" Юрія Вашингтона 22-го лютого. На той сам день складало свої збори Братство св. Кирила і Методія в Шамокіні, Па., яке тим часом виступило із "Соединенія", за що описало мало багато клопотів по судах. Збори скликали до міста Шамокіні в Пенсильванії, яке тоді, під проводом о. Константина та д-ра Сіменовича, входило за найвідомішу українську громаду.

Збори відбулися згідно з планом і про них — як уже згадано — надруковано в "Свободі" з 1-го березня 1894-го року зворушливе відомлення п. з. "СОВЕРШИЛАСЯ". В відомленні, яке попереджало читача Шевченка: "І, о диво — трупи встали, і очі розкрили! І брат з братом обнялися і проговорили — слово тихої любови!", написано:

В 1892-му році засновано т. зв. "Соединеніє греко-католических русских братств", до якого приступили й згадані вже братства та до якого належали й перші українські священики з Галичини, між ними і о. Іван Констанкевич, що став членом Контрольної Комісії "Соединенія", очолюваного т. зв. угорсько-руським священиком Іваном Смитом та Ю. Жатковичем. О. І. Констанкевич, як контролер "Соединенія", ствердив по галу господарку в організації і виступив з критикою на конвенції в Скратоні в 1893 році, за що попадо не тільки йому, але й усім "галицьким русинам".

Безпосередньо після цієї конвенції з'явився в домі о. Григорія Грушки, парох у Джерзі Сіті й тоді вже редактор та видавець заснованого ним "Свободи", три інші священики: о. Іван Констанкевич, о. Т. Обухевич та о. Амрозій Полянський і спільно вирішили заснувати окремий український, тоді ще "руський" Народний Союз. Негайно після того й появилася зазначена стаття в "Свободі" про потребу народної організації.

Проект статуту задуманої організації доручено приготувати о. А. Полянському з Пінбургу, що він і зробив, переославляючи трьом іншим "змовникам" його копію. При цьому інтересно, що о. Обухевич і Полянський додумалися, щоб в назві було "русский" з подвійним "с", бажачим цим "притягнути" до нової організації теж "твердих".

ЗДА Й БРИТАНІЯ ПРОТИ НАКЛЕПІВ СССР В РАДІ БЕЗПЕКИ ОН

Об'єднані Нації. — На засіданні Ради Безпеки Об'єднаних Націй в минулу середу 19-го лютого ц. р. в справі громадянської війни на Кіпрі і загрози зовнішньої збройної агресії представники СССР Микола Федоренко виступили — як можна було сподіватися — з демагогічною атакою проти Атлантичного Союзу (НАТО) та зокрема Британії, як "агресорів" та авторів "змови", щоб Кіпр перетворити у військову базу НАТО. Він підтримував в цілості кіпрсько-грецького президента архієпископа Макаріоса в його вимозі, щоб Рада Безпеки прийняла таку резолюцію, яка, гарантуючи Кіпрі незалежність і неподільність, водночас скасувала б постанови Лондонського договору з 1960 року, які дають право Британії, Греції і Туреччині інтервенювати в Кіпрі задля збереження постанов того договору і опертю на них кіпрської конституції. Американський амбасадор Адлі Стивен-

Проте, о. Грушка, друкуючи статут, одне "с" виключив. По тій першій підготовці рішено скликати перші збори нового Союзу і на це вибрано, День Батька своєї країни — Джорджа Вашингтона, що припадає на 22-го лютого. На той сам день складало свої збори Братство св. Кирила і Методія в Шамокіні, Па., яке тим часом виступило із "Соединенія", за що описало мало багато клопотів по судах. Збори скликали до міста Шамокіні в Пенсильванії, яке тоді, під проводом о. Константина та д-ра Сіменовича, входило за найвідомішу українську громаду.

Збори відбулися згідно з планом і про них — як уже згадано — надруковано в "Свободі" з 1-го березня 1894-го року зворушливе відомлення п. з. "СОВЕРШИЛАСЯ". В відомленні, яке попереджало читача Шевченка: "І, о диво — трупи встали, і очі розкрили! І брат з братом обнялися і проговорили — слово тихої любови!", написано:

В 1892-му році засновано т. зв. "Соединеніє греко-католических русских братств", до якого приступили й згадані вже братства та до якого належали й перші українські священики з Галичини, між ними і о. Іван Констанкевич, що став членом Контрольної Комісії "Соединенія", очолюваного т. зв. угорсько-руським священиком Іваном Смитом та Ю. Жатковичем. О. І. Констанкевич, як контролер "Соединенія", ствердив по галу господарку в організації і виступив з критикою на конвенції в Скратоні в 1893 році, за що попадо не тільки йому, але й усім "галицьким русинам".

Безпосередньо після цієї конвенції з'явився в домі о. Григорія Грушки, парох у Джерзі Сіті й тоді вже редактор та видавець заснованого ним "Свободи", три інші священики: о. Іван Констанкевич, о. Т. Обухевич та о. Амрозій Полянський і спільно вирішили заснувати окремий український, тоді ще "руський" Народний Союз. Негайно після того й появилася зазначена стаття в "Свободі" про потребу народної організації.

СВОБОДА

UKRAINSKYI SHCHODENNIK

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sunday, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1103 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year \$12.00; six months \$6.25; three months \$3.25. — Jersey City & Foreign Rates: One year \$14.00; six months \$7.50; three months \$4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — \$12.00; на пів року \$6.25; на три місяці \$3.25. — В Джерсі Сіті і закордоном: — На рік \$14.00; на пів року \$7.50; на три місяці \$4.00. — Для членів У.Н. Союзу, членів і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і money orders виставляти на: "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не несуть відповідальності Редакції. Редакція застерігає собі право в потрібні виправляти і скорочувати надіслані матеріали. Незадоволені матеріали повертаються тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг додочисним заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

У 70-річчя УНС

Завтра, 22-го лютого, у "День Батька своєї країни", Юрія Вашингтона, сповнить 70 років з того часу, як у пенсильванському містечку Шамокіні свідомий гурт перших поселенців — піонерів в Америці створив Український Народний Союз, як — сказавши словами о. Григорія Грушки, ідейного "батька" Союзу — "український народ воскрес в Америці".

Нині, по 70-ох роках, здається, не то газетні статті, але й книжки мало, щоб бодал у загальних зарисах можна було скарифікувати значення цієї події, не кажучи вже про весь той величезний український доробок на американській землі, як і вклад американських українців у розвиток і змагання українського народу, що постав з ініціативи та працею Українського Народного Союзу і що носить на собі його нестерпну печать. Левину бо частину з того, що ми на цій землі маємо і чим ми є, завдячуємо Українському Народному Союзові, бо все це з ним, якщо не безпосередньо, то посередньо, зв'язане.

У чому тасмачка цих тепер уже історичних успіхів Українського Народного Союзу? Яким головним фактором завдячує ця організація те, що вона потрапила вийти переможно не лише з багатьох внутрішніх криз, але й з безупинної боротьби справедливості на не життя, а на смерть, і безліччю не тільки своїх противників, але й незвичайно сильніших від неї ворогів української справи й українського народу?

Здається, найкращу характеристику, відповіді й висновок на все це дає вже раніше окреслення Українського Народного Союзу, як "союзу ідей, праці та інтересів". Синтеза цих трьох факторів лягла в основу цієї організації вже під час її планування та створення, і вони гармонійно розвивалися впродовж усієї 70-літньої історії. Ця синтеза ідей, праці та інтересів становила могутню притягачу силу, породжувала щораз нових ентузіастів і запалювала їх до всіх нових і нових подвигів. Цей союз ідей, праці та інтересів у змаганні до повного і всебічного самовиявлення спільності був рівночасно справжньою панатією на всі наші суспільні недомогання і завжди, навіть під час найбільших криз, знаходив для нашої громади вихід із складної ситуації й завжди вказував їй мету до дальшого творчого розвитку, дослужившись до таких окреслень, як — "Батько-Союз" чи "українська закордонська твердиня".

Сила і вагітність Українського Народного Союзу саме в його творчому союзі. І це хочеться, зокрема, підкреслити з нагоди його 70-річчя, бо це є рівночасно найкращою гарантією його майбутнього, а з ним і майбутнього всієї нашої спільноти в Америці й Канаді. Ідея, що більше ніж виправдалася впродовж 70 років, з'єднавши найбільший гурт людей і створивши величезні морально-ідейні, організаційні, культурні та матеріальні цінності, може мати тільки найкращі перспективи. Головне, щоб вона жила і щоб ми її плекали в наших серцях і в наших головах, щоб ми мали завжди досить сили й неупинно здійснювати, беручи собі приклад з ентузіазму і завзяття, якими цю ідею здійснювали основоположники й піонери Українського Народного Союзу. Ми були б негідні великої спадщини, якби не викресляли з себе максимальної рішучості й енергії продовжувати і постійно розвивати та збагачувати її новими цінностями.

Алла Косовська

ГІРСЬКИЙ ВОВН

(Повість)

(11)

Борис поцілував руку своїй дівчині й підійшов до Заліко, яка дивилася на нього спочивши очима. Він шось сказав їй, через що вона вся зашарілася, а потім узяв під руку і рішуче повів до Андрія і Тай. І, поборовши ніяковість, Заліко подивилася просто в очі Тай і сказала, кумедно вимовляючи чужі слова: "Наталячка, ластівочка!" Радісно-дівочав Тай обняв її, поцілувавши в чоло, повторила кілька разів: "Бужик, бужик, Заліко!"

— Це ти навчив її? — спитала Бориса. — Авжеж! А правда вона гарно вимовляє "ластівочка"? Із пакеж з цукерками, що його приніс на кувт Андрій, Тай насипала повні жмені Заліко, і вона, по-дитячому здраивши, побігла ділитися ними з подружками.

Потім пакет сховив Борис і жменями почав шпурляти цукорки в юрбу. Всі кинулися ловити. Зчинилася весела колотня. Тут уже не було різниці: чоловіки, хлопці, дівчата, — всі змішались вкупі, ловлячи ласощі і радіючи ними, як діти.

Андрій обурився: — Навіщо ж так, Борисе? Треба було б почастиувати, як людей, а не кидати. Бачиш, як вони буюються?

— Покинь ти свої етикетки, ми тут до них не звикли. — Іронічно прижмурився Борис. — А так усім дуже весело. Подивись, як наші "господа офіцери" змагаються! — і він зареветався, показуючи на Ваню і Васю, що виривали один з одного довгу цукерку з паперовою торочкою.

УНСОЮЗ КОЛИСЬ І ТЕПЕР

Нові українські поселенці, які 15 років тому прибули до Америки і включилися в ряди Українського Народного Союзу, мають для цієї установи пошану, розуміють її вагу і сприяють дальшому розвитку. Але вони ставляться до неї трохи інакше, як ті американські — українські піонери, які пам'ятають Український Народний Союз з-перед 25, 30, 40 чи й 50 років. І коли ці давні наші імігранти-піонери відзначають 70-річчя ювілей УНСОЮЗу з правильним, глобальним зворушенням і з таким самейством, що не одному новоприбулому нашому громадянину видається дивним, то це цілком логічно і зрозуміло: бо колишній УНСОЮЗ був для американських українців усім. Це була та перша в історії держави українська організація, яка гуртувала наших імігрантів, пробувала багатьох з-поміж них до національно-громадського життя, боронила визискуваних робітників, розкривала перед ними перспективи економічної самостійності, водночас кладучи найбільший на тиск на культурні справи. А вже на конвенції 1895 року стверджено: "Треба нам призначувати над нашою культурною роллю в Америці". І цю роль УНСОЮЗ виконував так, що насправді вся культурно-освітня робота українців в США велася через УНСОЮЗ і в рамках УНСОЮЗу: організація хорів, аматорських театральних турів, читальних, концертів і академій, вистав — все це робило або безпосередньо за спонсорства Головного Уряду УНСОЮЗу, чи пак його першорядної Прогресивної Комісії, або з ініціативи й під-проводом Відділів УНСОЮЗу.

До того ж від самого початку існування "Свободи" ініціатором і організатором усіх громадсько-культурних починів була "Свобода". І слухно твердить д-р Лука Мандука у своєму знаменитому виступі в "Прогресивній Комісії" з нагоди 40-ліття УНСОЮЗу, виданий 1936 року, що "Історія Українського Народного Союзу й історія "Свободи" є історією української громади в Америці". Поруч із культурно-освітніми справами, такі справи, як осідання наших імігрантів на фермах, боротьба наших поселенців проти визиску працевлаштованих, ошукосвідомлення їх у соціально-робітничих проблемах, важливість опадності не тільки з погляду матеріальної безпеки себе і своєї родини, але й з погляду здорових моральних підвалин суспільства — все це велося через УНСОЮЗ і "Свободу". Коли, наприклад, у 1917 році 14-та Конвенція рішила скасувати Прогресивну Комісію, то вона доручила ведення культурно-освітньої праці безпосередньо Головному Уряду. Коли ж після найпершого організаційного періоду діяльності американських українців поширилася і на інформаційно-пропагандистську діяльність, то знову ж таки УНСОЮЗ і "Свобода" стали ініціатором, організатором і стрижнем центральних американських — українських політичних репрезентацій як до Українського Конгресового Комітету, і так само нікого іншого, як УНСОЮЗ дав своїми \$30 000 першу грошову підставу під діяльність Злученого Українського Американського

кого Допомогового Комітету вже за останню світову війну, підпомагачи його згодом дальшими тисячами.

Саме тоді, з масовим напливом нової імміграції та з народженням тут уже третього покоління українських поселенців, змінився дещо характер Українського Народного Союзу. Американсько-українське життя так деталізувалося, так розрослося і вимагало такої спеціалізації, що постада велика кількість організацій, які перейняли на себе багато обов'язків і функцій, що їх раніше виконував тільки УНСОЮЗ. Місцеві Відділи УККА перейняли на себе улагодження щорічних традиційних відзначень найважливіших історичних подій. Шкільна Рада при УККА перейняла нагляд за курсами українства та видавничим шкільним підприємством. НТШ і УВАН зосередили свою наукову діяльність. Мистецькі й хорів організації зайнялися мистецькими імпрезами. Молодіжні організації із своїми літніми оселями і фаховими керівниками організували у своїх рядах молодіж. Кредитівки почали організувати капітал на базі внесків. Існує отже перерізня організацій може навіть забагато, може дещи з них фігурують радше на папері, як у дійсності, але все ж американсько-українське життя киньті і проходить під фірмою та кермою багатьох окремих станиць.

Таким чином безумовно в деяких ділянках діяльності УНСОЮЗу зсузилася. Але водночас вона поширилася і поглибдилася в інших ділянках. Передусім УНСОЮЗ — це нині установа з найбільшим в американсько-українській громаді членством та зосередженням в одному місці капіталом. Членство УНСОЮЗу, поруч із членством в українських Церквах, стало вихідною позицією для обчислення взагалі числа українців в Америці.

Далі: 70-літній досвід виявив, що УНСОЮЗ — це найтривкіша наша установа у вісьмому світі. Ці три чинники — членство, капітал і тривкість — творять найбільшу повугу, що її можна мати перед американськими та взагалі чужинськими чинниками. Тому, хоч існує Український Конгресовий Комітет, як політичний представник американських українців перед державною владою, проте наче автоматично УНСОЮЗ і його керівні дії мусять грати в УККА найповнішу роль.

Але й на внутрішньоукраїнському терені постання згаданих вище членських установ і організацій не виключило дальшої найпродуктивнішої ролі УНСОЮЗу. Видавши цілу в'язанку англійських книжок з українською тематикою, між ними й такі епохального значення твори, як "Історія України" М. Грушевського, УНСОЮЗ не припиняє цієї діяльності, найкращим доказом чого є поява першого тому Англійської Енциклопедії. Поруч із цим безперервно видавничу діяльність проводить "Свобода". Хоч існують молодіжні організації й різні видавництва, але ніхто інший, як УНСОЮЗ, видає при "Свободі" дитячий журнал "Веселку". І хоч існують організації, які влаштовують цінні культурні імпрези, все ж час від часу саме УНСОЮЗ дає почин до великих культурно-мистецьких імпрез, як ось концертна

вистава Углицького "Відьми". І насправді ні один поважний громадський почин не може вдатися, якщо він не має всебічного підтримки з боку "Свободи", органу УНСОЮЗу.

Тож наведені вище слова покійного д-ра Луки Мінгути мають і нині свою вагітність та силу: історія УНСОЮЗу і історія "Свободи" — це історія української громади в Америці. Живучість, розвиток і активність цих наших установ є запорукою дальшої живучості та активності української спільноти в Америці.

Микола Дербуш

СТО ТИСЯЧ — МЕТА!

Двадцять п'ять!

За далеку дорогу

в сріблі шапці

Дні,

написані в роки,

всі клітинки скріпили

в ціле...

П'ятдесят!

За ще дальшу дорогу

золотий ювілей

Всім ясною була перемога

і окреслений шлях

у вісн...

Сімдесят!

Грав час діамантом:

ще п'ять кровей,

і от — діамант!

Не питаєте поради

в хіроманті:

перемога не лише

сама!

Шлях Союзу в майбутнє

прославляв,

у безсмерті.

Він —

Нації тір!

Союзові міцнітуть лави:

генерації прийдуть нові.

Не чекаймо ж тепер,

щоби з неба

нових членів наш "Батько"

дістає.

Ювілейної праці

нам треба,

бо —

сто тисяч —

мета!

Мінеаполіс,

січень 1964

КОНФЕРЕНЦІЯ СВІТОВОЇ РАДИ ЦЕРКОВ В ОДЕСІ

Для українського читача заголовок цієї статті звучить парадоксально: на нашій етнографічній території, в морській твердині. Советського Союзу, у "визволеному" від християнської релігії місті "суверенної УССР" — відбулася в половині лютого ц. р. річні наради відомого міжнародного церковного збору — Світової Ради Церков.

Уперше в історії агресивно-атеїстичного СРСР, для виразної пропагандистської цілей Москви, відбулася в тому місті конференція визначних християнських провідників різних протестантських деномінацій вісьмого світу, які, разом із деякими православними юрисдикціями в США і Європі, творять цей новий релігійний Нойв ковчег під доволі претензійною назвою — Світової Ради Церков. Кажемо "претензійною", бо, поперше: до складу цього збору не належить найбільша у світі християнська конфесійна потуга — Католицька Церква; і по-друге: поважна частина американського протестантського світу, згуртована у явно антикомуністичному й антипатерістичному таборі, під назвою Американської Ради Церков, не хоче мати нічого спільного з ліберальною настроєною щодо СРСР Світовою Радою Церков.

У нарадах, що відбувалися в Одесі, з американського боку взяли участь лише представники другої протестантської групи, відомої під назвою Крайової Ради Церков. Неодолано голова Американської Ради Церков, д-р МакІнтаер, гостро критикував старого симпатика советського режиму, англійського кентерберійського архієпископа (і зв. "червоного декана") за його тісні контакти з московським патріархом, називаючи канонічних православних духовників в СРСР "агентами Кремля в рясках".

Річні наради Світової Ради Церков тривали рівно тиждень і закінчилися в суботу 15-го лютого. Советські офіційні чинники виявили у відношенні до делегатів — духовних чимало куртуазії і доводили їм вільно висловлюватися під час наради, що деякі наївні делегати зарахували на конто, "свободи слова" в тій країні тоталітарної деспотії; також мали можливість делегати висловити на адресу "великодушних" господарів деякі побажання релігійного характеру, наприклад: дозволити надрукувати Біблію для віруючих людей в СРСР.

Після закриття наради голови Світової Ради Церков, американця Фрідріха Нолд, видав, на догоду советським господарям, спеціальний комюнікат, в якому закликав християн у всьому світі до "мирно-

го співжиття між релігією і... атеїзмом"! В цьому комюнікаті він заявив, що висловлює опінію загальної участі наради Фрідріха Нолд, не згадуючи ані словом СРСР — апелював до державних чинників у світі, щоб варинів з антирелігійною пропагандою дозволено християнським церквам провадити із свого боку "релігійну пропаганду"...

Деякі американські коментатори, у зв'язку з цією оригінальною, на нашу думку, пошукуючою християнської релігії і з протестантських захисників з-під стягу Світової Ради Церков, енуційцією її голови — виявили таку річ: група англійських туристів, повернувшись із СРСР, опублікувала документ під назвою "До скіндів православних патріархів і інших голов християнських Церков". Цей документ англійські туристи дстали від представника законспірованого підпільного церковного руху, який бореться із советським атеїзмом.

В цьому документі сказано, що, починаючи від 1958-го року, реалізується в СРСР "семі-релігійний план" знищення християнства в тій країні серпа й молота. Переслідування православних визнаців загострюється від 1959-го року. Під загрозою важкої кари заборонено молоді брати будь-яку участь в церковних Богослужбах, зокрема в церковних хорах. В Мінську не вільно духовникам благословляти гроби на хрестинах, взагалі ступати ногою на цвинтарі. Обмежено до мінімуму продукції свічок для церковного вжитку, що донедавна становило поважне джерело прибутку для місцевих церков. Духовну семінарію в Жиринських закрито, а студентів розігнано. Славіна Почаївська Лавра останками сил борониться проти остаточної ліквідації. Майже всіх монахів звідти вивезено, а до тієї святині заборонено паломництво вірних. Уряд засяє до духовних шкіл та нечисленних монастирів своїх виключених агентів, що з них деякі стали вже священниками і навіть єпископами. Найбільше переслідування ширших і відданих духовників "старого типу".

Православна Церква має одну лише офіційну публікацію, тоді як атеїстична пропаганда має до своїх послуг десятки журналів. В одному лише 1962-му році вийшло друком 355 брошур і книжок атеїстичного характеру.

По нарадах в Одесі їх учасники, для різноманітності, відбули двома окремими групами подорож по Советському Союзу. Одна група відвідала столицю Грузії, Тбілісі, щоб зустрітися з офіційними представниками Вірменської і Григоріанської Церков (очевидно, їхніх голів — католиків не допущено на наради в Одесі), друга група відвідала столицю Естонії, Таллін, де конференція з представниками тамашньої Лютеранської Церкви.

Чергова конференція цієї світової церковної організації відбулася в 1964-му році в африканській Нігерії.

Чи і скільки репрезентативів Православної Церкви у вісьмому світі взяли участь в одеських нарадах, годі виволити із сторінок американської преси і з офіційних комюнікатів конференції.

А. Ч.

Микола Дербуш

СТО ТИСЯЧ — МЕТА!

Двадцять п'ять!

За далеку дорогу

в сріблі шапці

Дні,

написані в роки,

всі клітинки скріпили

в ціле...

П'ятдесят!

За ще дальшу дорогу

золотий ювілей

Всім ясною була перемога

і окреслений шлях

у вісн...

Сімдесят!

Грав час діамантом:

ще п'ять кровей,

і от — діамант!

Не питаєте поради

в хіроманті:

перемога не лише

сама!

Шлях Союзу в майбутнє

прославляв,

у безсмерті.

Він —

Нації тір!

Союзові міцнітуть лави:

генерації прийдуть нові.

Не чекаймо ж тепер,

щоби з неба

нових членів наш "Батько"

дістає.

Ювілейної праці

нам треба,

бо —

сто тисяч —

мета!

Мінеаполіс,

січень 1964

З НАШИХ ВУДНІВ

СОЮЗОВА „ВІДЬМА“

Всі українські книгарні на долщині міста Нью Йорку одні згідно стверджують, що давно вже не було такої зарваності за театральними квитками, як на суботній прем'єрі "Відьми". Без пересяди можна сказати, що цим разом публіка дійсно роззана і квитки, і шасливим буде себе називати той, хто ще зазочить якусь гальорку при касі Карнегі Голу.

Всіляко можна пояснювати неспуване зацікавлення громадянства тією імпрезою. Безумовно, немаловажну роль відіграє факт, що це ювілейна імпреза Батька-Союзу, для відзначення його 70-річчя зорганізована. Подруге, що це прем'єра твору композитора Пегенізі — Углицького, який не багив досі світел сценічної рани, аж треба було гекати на Союзові ювілей. Врешті — обсада опери — концерт накрайками нашими солістами, при угазі балету Вадима Сучили, симфонічної оркестри і хору "Думка" під диригуванням Івана Загородного — це теж неабиякі козирі "Відьми".

Але ж є такі знавці театрального діла, які добавають атракційну силу прем'єри і в самому її заголовку!

— Вудьте неві, — сказав мені один заслужений режисер, який зуби з'їв на театрі, зокрема магістрально, — що якби УНСОЮЗ вибрав для відзначення свого Ювілею якусь іншу п'єсу, наприклад — драму про с. Йосафата, "По с о л до Бога", пера Григора Лужницького, то зацікавлення публіки такою виставою було б значно менше, навіть при першорядній обсаді, з балетом, хором та оркестром! Чому, спитаєте?.. Не знаю, кому, але так воно вишло б! Може п'єса з відьомською тематикою, тобто негиза діла, більше зовбавля гз примамлива для глядача, ніж, скажемо, релігійна драма гз якимсь мораліте?

З цим поглядом заслуженого театрального діяча не дуже — то йогоджується мій дорогий земляк — Микола Дербуш, який у "Відьмі" виставив давнішу еміграційну, пані Татюшкіна. Передусім вона уважає, що це не була надто шаслива "діля" вшановувати ювілей Батька-Союзу таким представленням, що в ньому відіграє головну роль вище згадана негиза сила...

— Я собі гадаю, — заявила пані Татюшкіна, — що така слава організації, як Український Народний Союз, заслужила собі в нас на більшу пошану й повагу! Тьфу, тьфу! — не при нас, хрещених, кажучи, та що так це видає і зугає: відьму на сцені показувати?.. Та хіба треба буде просити о. Марка, що на радіо говорить, щоб після представлення по кротили цілий гітар звязеного во-долоу!

Я не хотів дорешти перенудити дорожню землячку, то й не сказав їй, що в опері, окрім відьми, виступає ще й її син, татарський перестень на ім'я Кай! І це насправді прикра річ, що таку гіршову роль мусить виконувати особа майже духовного стану — Лево Реинаровіч з парабії св. Дука в Брукліні. Натомість я потішав пані Татюшкіну, що ролля "Відьми" не принала дружині головного передсідника УНСОЮЗу, п-ні Марії Лисогір: що роллю віддали скитальській дієвині, Марії Кобриш-Кольської.

— Ну, то й слава Богу! — відізнула моя дорожка землячка і перестарілася. — Дуже мудро зробив пан головний передсідник, що не дозволив своїй жінці бути за відьму. То могло б колись йому пошкодити на конвенції!

В цьому місці і я перестарілася... Та не дай, Господи!

І к е р

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду наших дітей з найстарішою, найбільшою й найбагатшою установою поза межами батьківщини, якою є Український Народ

ОРГАНІЗАЦІЇ В МІСТІ ДІТРОНТІ:
ЕМІЛІЯ ЗАПОРОЖЕЦЬ — ГОЛОВА

